

Bijlage 3. Behandeling van de adviezen en bezwaren bij het ministerieel besluit tot definitieve bescherming als monument van de voormalige bibliotheek in Nazareth (Eke)

Provincie: Oost-Vlaanderen

Gemeente: Nazareth, 2de afdeling, sectie A

Objectnummer: 4.01/44048/117.1

-

Dossiernummer: 4.001/44048/102.1

Omschrijving:

Voormalige bibliotheek, Steenweg 88

Mij bekend om gevoegd te worden bij het besluit van heden:

Brussel,

11 SEP. 2017

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS

1. Adviezen uitgebracht voorafgaand aan de voorlopige bescherming

1.1. Adviezen uitgebracht door de departementen en agentschappen van de beleidsdomeinen RWO, LNE, MOW en LV

1.1.1. Beleidsdomein Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed

Het advies werd door het agentschap Onroerend Erfgoed gevraagd op 14 oktober 2016.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van de onroerende goederen. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

Conclusie: Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit.

1.1.2. Beleidsdomein Leefmilieu, Natuur en Energie

Het advies werd door het agentschap Onroerend Erfgoed gevraagd op 14 oktober 2016.

Het departement Leefmilieu, Natuur en Energie, agentschap voor Natuur en Bos bracht op 17 oktober 2016 een gunstig advies uit over deze bescherming. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Conclusie: Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit.

Het departement Leefmilieu, Natuur en Energie, afdeling Land en Bodembescherming, Ondergrond en Natuurlijke Rijkdommen bracht op 25 oktober 2016 een gecoördineerd gunstig advies uit over deze bescherming. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Conclusie: Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit.

1.1.3. Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken

Het advies werd door het agentschap Onroerend Erfgoed gevraagd op 14 oktober 2016.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van de onroerende goederen. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

Conclusie: Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit.

1.1.4. Beleidsdomein Landbouw en Visserij

Het advies werd door het agentschap Onroerend Erfgoed gevraagd op 14 oktober 2016.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van de onroerende goederen. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

Conclusie: Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit.

1.2. Advies uitgebracht door de betrokken gemeente Nazareth

Het advies werd gevraagd op 14 oktober 2016.

Gemeente Nazareth.

Het college van Burgemeester en Schepenen bracht op 24 oktober 2016 een gunstig advies uit over deze bescherming. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Conclusie: Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit.

1.3. Advies uitgebracht door de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed (VCOE)

Het advies werd gevraagd op 14 oktober 2016.

De VCOE bracht op 10 november 2016 een voorwaardelijk gunstig advies uit over de bescherming van het onroerend goed. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Behandeling van het advies:

De commissie vindt het positief dat een uitgebreid dossier voor advies werd voorgelegd. Ze spreekt zich in haar advies uit over (a) het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming, (b) de fotoregistratie, (c) het afbakeningsplan en (d) het beschermingsvoorstel.

- Behandeling artikel 1 van het ministerieel besluit

De commissie ondersteunt artikel 1 van het ministerieel besluit, alsook de voorgestelde afbakening.

- Behandeling artikel 2 van het ministerieel besluit

Artikel 2 van het ministerieel besluit verwijst naar de erfgoedwaarden (architecturale en artistieke), -elementen en -kenmerken van de voormalige bibliotheek in Nazareth (Eke). De commissie merkt op dat op pagina 4 van het beschermingsbesluit de aanhalingstekens bij 'béton brut' ontbreken.

Antwoord:

Deze opmerking is terecht. De aanhalingstekens bij 'béton brut' op pagina 4 van het beschermingsbesluit worden toegevoegd.

- Behandeling artikel 3 en 4 van het ministerieel besluit

Artikel 3 van het ministerieel besluit somt de beheersdoelstellingen op. De commissie stelt vast dat naast beheersdoelstellingen ook verbodsbepalingen en verplichtingen worden geformuleerd. De commissie wijst erop dat (beheers)doelstellingen per definitie uiting geven aan een 'streven' en dus moeten omschrijven welk globaal toekomstbeeld men met een bescherming beoogt te bereiken. Een doelstelling kan volgens de commissie dus nooit verplicht worden.

Artikel 4 formuleert de voorschriften voor instandhouding en onderhoud van het te beschermen monument. De commissie vraagt de verbodsbepalingen die nu werden opgenomen onder artikel 3 te verplaatsen naar artikel 4 zodat deze ten aanzien van de zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermde monument afdwingbaar worden.

De commissie vraagt in de beheersdoelstellingen op te nemen dat de brutalistische architectuur in het bijzonder het samenspel van de betonstructuur en de vaste interieurelementen, zichtbaar dient te blijven. Het behoud mag in dit gebouw niet resulteren in het 'verbergen' van de waardevolle elementen.

Antwoord:

Artikel 3 van het ministerieel besluit, waarin de beheersdoelstellingen worden beschreven, geeft inderdaad uiting aan een 'streven' en stelt het globale toekomstbeeld voor dat men met de bescherming beoogt. De beheersdoelstellingen omschrijven dus de optimale verwezenlijking van de erfgoedwaarden. Zoals geformuleerd in het beschermingsdossier onder punt 3.2 formuleert artikel 4 aan de hand van aanbevolen 'handelingen' of 'werken' de algemene en indien nodig de specifieke voorschriften voor instandhouding en onderhoud van het te beschermen monument.

Omwille van de duidelijkheid en rechtszekerheid van de zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermde monument, worden de verplichtingen en verboden zoals opgenomen in artikel 3, §2 en §3 van het beschermingsbesluit verwerkt onder artikel 3 en herschreven. Hierbij wordt er ook rekening gehouden met de vraag van de VCOE om het behoud van de zichtbare betonstructuur en het vaste meubilair in de beheersdoelstellingen op te nemen.

Artikel 3 van het beschermingsbesluit wordt bijgevolg vervangen door onderstaande tekst:

Art. 3. Voor het beschermde monument gelden volgende beheersdoelstellingen:

1° de algemene doelstelling van de bescherming is het behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden;

2° de voormalige bibliotheek met vast meubilair, de besloten binnentuin met betonnen zitbank, de garage en de vrije doorrit aan de rechterzijde van het hoofdgebouw vormen een herkenbaar en onlosmakelijk geheel. Elke beheersdaad moet de beschermde erfgoedwaarden, erfgoedkenmerken en -elementen respecteren en ondersteunen. Dit vereist een geïntegreerde en duurzame aanpak waarbij de impact op het geheel wordt afgewogen en waarbij de draagkracht niet wordt overschreden. Bewaren gaat daarbij voor op vernieuwen. Dit veronderstelt vakkundig onderhoud en conserverende ingrepen;

3° met betrekking tot het exterieur beoogt de bescherming het behoud van de buitenarchitectuur qua schaal, volumewerking, materiaalgebruik en afwerking. De architecturale eigenheid van de brutalistische architectuur, zijnde het gebruik van ruwe, onafgewerkte materialen als ruw zichtbeton en cementsteen die door de architect specifiek werden gekozen omwille van hun uitzicht, kleur en textuur, dient gerespecteerd te worden en herkenbaar te blijven. Ook het behoud van de vormgeving en invulling van de venster- en deuropeningen staat voorop. Het behoud van het oorspronkelijke schrijnwerk geniet de voorkeur. Indien behoud of herstel niet meer mogelijk is, dient vervanging te gebeuren door dezelfde of duurzamere houtsoorten of materialen en naar oorspronkelijk model;

4° met betrekking tot het interieur beoogt de bescherming het behoud van de open planindeling als ook de interieurafwerking en gebruikte materialen zoals beschreven in de erfgoedelementen en -kenmerken. Ook hier dient de eigenheid van de brutalistische architectuur, te zien in onder meer de onbeschilderde wanden en de doorlopende houten plafondafwerking, gerespecteerd te worden en herkenbaar te blijven;

5° met betrekking tot het vaste meubilair beoogt de bescherming het behoud van het vrijstaande toiletvolume, de uitleenbalie met kast, de ingewerkte kapstokken en een representatief deel van de boekenplanken met de twee types boekensteunen, alle gelegen op de gelijkvloerse verdieping. Het meubilair kenmerkt zich door de houten uitvoering in oregon pine waarbij de kenmerkende houtnerven en vlammotieven zichtbaar zijn gebleven. De vaste meubelen op de eerste verdieping zijn een latere toevoeging en zijn een aanpassing van het oorspronkelijke ontwerp dat nooit werd uitgevoerd. Zij doen geen afbreuk aan de erfgoedwaarden. Het behoud is echter niet vereist en verwijdering of vervanging is mogelijk;

6° op de gelijkvloerse en eerste verdieping van de voormalige bibliotheek werden een aantal wijzigingen uitgevoerd aan het interieur, die afbreuk doen aan het oorspronkelijke concept zoals ontworpen door architect Lampens. Het is wenselijk dat deze latere aanpassingen worden verwijderd of op een betere manier worden geïntegreerd in het geheel. Het betreft onder andere:

- a) de uitgevoerde werken aan de elektriciteit die via kabelgoten over de uitleenbalie, het toilet en de muren van de gelijkvloerse verdieping lopen, worden best verwijderd of beter geïntegreerd;
- b) als de vloer op de gelijkvloerse verdieping vervangen wordt, is het wenselijk om de oorspronkelijke vloerbedekking te reconstrueren die volgens archiefdocumenten en oude foto's een vast tapijt in geknoopte sisal was;
- c) het plafond van de eerste verdieping en de muren van het toilet op deze verdieping waren volgens het oorspronkelijke concept afgewerkt met een houten beplanking van Rode Noorse Den, het is wenselijk deze afwerking terug te brengen;
- d) de lampen in de lichtarmaturen van de gelijkvloerse verdieping worden bij voorkeur volgens oorspronkelijk concept vervangen door (gloeilampen met een platgedrukte bol;
- e) de later verlengde boekenplanken worden best terug ingekort tot hun oorspronkelijke lengte zodat de speelse wisselwerking van de planken met elk een eigen start- en eindpunt terug zichtbaar is;
- f) bij herstel van de regenafvoer via de grote betonnen buis die uitgaat op het platte dak is het wenselijk de later ingeschoven regenafvoer beter in te werken of wordt deze ingeschoven regenafvoer best verwijderd. Ook de ketting die diende om het water naar beneden te begeleiden, kan terug worden verlengd;
- g) de later aangebrachte metalen handgreep op de houten deurknop van de toegangsdeur naar de gelijkvloerse verdieping wordt best verwijderd;
- h) in de binnentuin mag de Bangkirai-beplanking van de zitbank worden verwijderd opdat de zitbank die in één stuk is gegoten met de achterwand van de binnentuin terug duidelijk afleesbaar is;
- i) de roofing-dakbedekking werd niet herlegd volgens de principes van architect Lampens. Het is wenselijk om de later toegevoegde opstanden bij vervanging van de dakbedekking te verwijderen en de roofing terug volgens het concept van Lampens te laten eindigen op het uiteinde van de betonstenen of van het gewapende beton;

7° indien de naastgelegen woning aan de linkerzijde (woning Vuyge met winkel, Stationsstraat 5a, huidig perceelnummer 719M2) (deels) gesloopt zou worden, is het wenselijk dat bij een nieuwe opbouw de bouwlijn naar achter wordt geschoven zodat het kijkvenster dat Lampens voorzag ter hoogte van het eerste bordes van de buitentrappet terug geopend kan worden.

- Behandeling artikel 5 van het ministerieel besluit (deel 1)

Artikel 5 van het ministerieel besluit somt de toelatingsplichtige handelingen op. Wat betreft de toelatingsplichtige handelingen aan het exterieur merkt de commissie op dat toelatingsplicht 5° overlapt met toelatingsplicht 6° e). De commissie vraagt deze te schrappen. Verder stelt de commissie vast dat er geen duidelijke link bestaat tussen het inhoudelijk dossier en toelatingsplichten 6° f) en g). De commissie vraagt deze te schrappen.

Antwoord:

De toelatingsplicht ingeschreven in het beschermingsbesluit onder artikel 5, §1, 5° stelt dat 'graafwerken in functie van het bouwen, verbouwen of heropbouwen van constructies' toelatingsplichtig zijn. De toelatingsplicht onder punt 6°, e) van hetzelfde artikel omschrijft dat er een toelating moet gevraagd worden bij het uitvoeren van graafwerken die de stabiliteit van de gebouwen en constructies in het gevaar kunnen brengen.

Het is inderdaad correct dat artikel 5, §1, 5° overbodig is, aangezien de beschreven werkzaamheden worden opgevangen door artikel 5, §1, 1° dat stelt dat er een toelatingsplicht is voor het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie en door artikel 5, §1, 6° e) waarin wordt bepaald dat er een toelating moet worden gevraagd bij het uitvoeren van graafwerken die de stabiliteit van de gebouwen en constructies in gevaar kunnen brengen. Artikel 5, §1, 5° wordt geschrapt uit het beschermingsbesluit.

Artikel 5, §1, 6°, f) stelt dat het plaatsen of wijzigen van straatmeubilair, met uitzondering van niet-aard- en niet-nagelvaste elementen en verkeersborden vermeld in artikel 65 van het

Koninklijk Besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg, toelatingsplichtig is. Onder 'aard- en nagelvast' wordt volgens het uitvoeringsbesluit van het onroerenderfgoeddecreet begrepen: 'duurzaam met de grond of met gebouwen of constructies verenigd'. Het Verslag van de Vlaamse Regering omschrijft deze bepaling als volgt: 'het wijzigen van het straatbeeld, gaande van het wijzigen van het bestratingsmateriaal, het bestratingsverband en de aanleg tot het plaatsen of wijzigen van straatmeubilair en andere beeldbepalende elementen zoals bloembakken, banken, lantaarns, verlichtingspalen, pompen, parkeermeters, hekkens, tuinmuren, afsluitingen, wachthuisjes, infopanelen, ... voor zover het geen losstaande en vlot verplaatsbare elementen zijn en het niet gaat om verkeersborden, zoals vermeld in de Wegcode.' Aangezien de straat en de openbare ruimte niet gevat zijn in de afbakening van de bescherming, is deze bepaling inderdaad overbodig. Artikel 5, §1, 6°, f) wordt geschrapt uit het beschermingsbesluit.

Artikel 5, §1, 6°, g) stelt dat het aanleggen van sport- en spelinfrastructuur of parkeerplaatsen toelatingsplichtig is. Deze bepaling is inderdaad overbodig. Artikel 5, §1, 6°, g) wordt geschrapt uit het beschermingsbesluit.

- Behandeling artikel 5 van het ministerieel besluit (deel 2)

Artikel 5 van het ministerieel besluit somt de toelatingsplichtige handelingen op. Wat betreft toelatingsplicht 8° van het interieur merkt de commissie op dat 'elektrische installatie' een ruim begrip is waaronder een heel gamma aan installaties kunnen vallen. De commissie vraagt dit begrip te preciseren of het te schrappen uit de toelatingsplicht.

Antwoord:

Onder 'elektrische installaties', zoals beschreven in artikel 5, §2, 8° worden alle werken aan alle elektrische installaties verstaan die zowel visueel als destructief een impact kunnen hebben op de erfgoedelementen en -kenmerken zoals omschreven in het beschermingsbesluit. Ter verduidelijking wordt deze toelatingsplicht aangepast als volgt:

Art.5. §2. 8° het plaatsen of vernieuwen van technische voorzieningen zoals verwarming, klimaatregeling, elektrische installatie, geluidsinstallatie, sanitair, liften en beveiligingsinstallaties, met uitzondering van die installaties waarvoor geen destructieve ingrepen moeten gebeuren en/of die geen storende visuele impact hebben op de erfgoedelementen en -kenmerken.

- Behandeling van het inhoudelijk dossier

In het inhoudelijk dossier wordt de bibliotheek in het oeuvre van de architect gesitueerd. De commissie merkt op dat de eigen woning en de bedevaartskapel reeds als monument werden beschermd. De woning Vandenhoute-Kiebooms en de woning Van Wassenhove werden opgenomen in de vastgestelde inventaris van het bouwkundig erfgoed. De bibliotheek werd daarentegen nooit geïnventariseerd. De commissie vraagt daarom de afwegingen die werden gemaakt om tot voorliggende bescherming over te gaan transparant en duidelijk weer te geven in het inhoudelijk dossier. De commissie vraagt eveneens een volwaardige afweging tussen erfgoedwaarden van Juliaan Lampens' belangrijkste ontwerpen in het dossier op te nemen.

Antwoord:

De opname van het oeuvre van architect Juliaan Lampens in de inventaris van het bouwkundig erfgoed is onderhevig aan de appreciatie van zijn architectuur doorheen de tijd. Bij de geografische inventarisatie van de gemeente Nazareth in 1991 was er nog onvoldoende aandacht voor de architectuur van Lampens. Zowel de bibliotheek als de eigen woning van Juliaan Lampens, beide gelegen in Nazareth, werden bij de geografische inventarisatie niet opgenomen. Pas in 2008, naar aanleiding van de bescherming van de eigen woning van Lampens als monument, werd dit pand ook opgenomen in de inventaris van het bouwkundig erfgoed.

Ook Woning Van Wassenhove werd pas in 2014, na een ad hoc-aanvraag tot opname in de inventaris, opgenomen en vastgesteld. Bij de geografische inventarisatie van de gemeente Sint-Martens-Latem in 1991 werd deze woning, net als de eigen woning van Lampens en de bibliotheek in Nazareth, niet beschreven als bouwkundig relict. Hetzelfde geldt voor de Woning Derwael-Thienpont in Gavere, waar de geografische inventarisatie dateert van 1989.

Bij de geografische inventarisatie van de gemeente Oudenaarde in 1996 wordt de kapel naar ontwerp van Lampens en Langaskens wel kort vermeldt, om na de bescherming van het gebouw in 2009 uitvoerig te worden beschreven in deze inventaris.

Bij de geografische inventarisatie van de gemeente Zingem in 1999, wordt de Woning Vandenhaute-Kiebooms wel mee opgenomen in de geografische inventarisatie.

Dit toont aan dat op het vlak van naoorlogse architectuur in Vlaanderen de inventaris van het bouwkundig erfgoed in Vlaanderen nog hiaten vertoont en dat men voor de keuze van de opmaak van beschermingsdossiers voor naoorlogse architectuur niet automatisch mag/kan uitgaan van de inventaris van het bouwkundig erfgoed. Het agentschap Onroerend Erfgoed is zich daar ook van bewust en maakt hier ook werk van, meer bepaald door in te zetten op de inventarisatie van naoorlogse architectuur in Gent en deelgemeenten, en door de inventarisatie van 20ste-eeuwse architectuur in Antwerpen.

Bovendien werd het dossier tot voorlopige bescherming van de voormalige bibliotheek in Nazareth (Eke) opgestart na een ad hoc-aanvraag tot bescherming van het pand als monument. Nadat bekend werd dat de gemeente de bibliotheek zou sluiten en de eigenaar het pand zou verkopen, ontstond de vrees dat na de verkoop en een eventuele functiewijziging de uitzonderlijke erfgoedelementen en -kenmerken mogelijk zouden kunnen verdwijnen. Om deze reden maakte het agentschap Onroerend Erfgoed werk van de opmaak van een beschermingsdossier en werd dit voorgenomen op de opmaak van het dossier van de Woning Van Wassenhove. Ook voor deze woning is een vraag tot bescherming opgenomen in het pakket van ad hoc-dossiers en is een beschermingsdossier momenteel in opmaak.

In het inhoudelijk dossier werd een korte evaluatie van het oeuvre van de architect opgenomen. Hierin staat dat volgende ontwerpen van Juliaan Lampens belangrijk en bijgevolg al beschermd of beschermenswaardig zijn: de eigen woning van Juliaan Lampens (Nazareth) als kantelpunt in het oeuvre van de architect; de bedevaartskapel Onze-Lieve-Vrouw van Kerselare (Oudenaarde) en de voormalige bibliotheek (Nazareth) als enige gerealiseerde openbare gebouwen, Woning Vandenhaute-Kiebooms (Zingem) en Woning Van Wassenhove (Sint-Martens-Latem) als meest representatieve voorbeelden voor de ontworpen woningen van deze architect. Deze short-list werd opgesteld in samenspraak met vzw Juliaan Lampens die het archief van de architect beheert en het oeuvre door en door kent. Dit zal via een voetnoot aan deze paragraaf (pagina 18-19) in het inhoudelijk dossier worden toegevoegd. Bovenstaande panden zijn bovendien, samen met Woning Derwael-Thienpont (Gavere), ook opgenomen in het interne document 'Top 100 - naoorlogse architectuur in Vlaanderen' van het agentschap Onroerend Erfgoed. Dit zal eveneens via een voetnoot in het inhoudelijk dossier worden toegevoegd. Een volledig oeuvre-onderzoek waarbij de erfgoedwaarden van de belangrijkste realisaties van Juliaan Lampens tegenover elkaar worden afgewogen, is echter in het kader van de opmaak van een beschermingsdossier niet mogelijk. DE VCOE is bovendien akkoord met de motivering van de waarden voor de bescherming van de voormalige bibliotheek in Nazareth (Eke) zoals aangegeven in de aanhef van het ministerieel besluit.

Zoals eerder beschreven, is voor de Woning Van Wassenhove momenteel een beschermingsdossier in opmaak. Voor de bescherming van de Woning Vandenhaute-Kiebooms zal het agentschap Onroerend Erfgoed binnenkort contact opnemen met de eigenaars om een mogelijke bescherming als monument te bespreken. De selectielijst van te beschermen panden kan mogelijk nog worden uitgebreid met de Woning Derwael-Thienpont (Gavere), gezien haar vermelding in het interne document 'Top 100 - naoorlogse architectuur' van het agentschap Onroerend Erfgoed. Dit zal verder overlegd worden met vzw Juliaan Lampens, waarna eventueel ook een overleg met de eigenaars kan worden opgestart. Deze informatie wordt

echter niet aan het inhoudelijk dossier toegevoegd, aangezien zij niet relevant is voor de bescherming van de voormalige bibliotheek in Nazareth als monument.

1.4. Conclusie voorafgaand aan de voorlopige bescherming

De uitgebrachte adviezen hebben invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit. Het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit werden als volgt aangepast:

- De aanhalingstekens bij 'béton brut' op pagina 4 van het beschermingsbesluit werden toegevoegd.
- Art. 3. §1. werd als volgt herschreven:
Art. 3. §1. Voor het beschermde monument gelden volgende beheersdoelstellingen:
 - 1° de algemene doelstelling van de bescherming is het behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden;*
 - 2° de voormalige bibliotheek met vast meubilair, de besloten binnentuin met betonnen zitbank, de garage en de vrije doorrit aan de rechterzijde van het hoofdgebouw vormen een herkenbaar en onlosmakelijk geheel. Elke beheersdaad moet de beschermde erfgoedwaarden, erfgoedkenmerken en -elementen respecteren en ondersteunen. Dit vereist een geïntegreerde en duurzame aanpak waarbij de impact op het geheel wordt afgewogen en waarbij de draagkracht niet wordt overschreden. Bewaren gaat daarbij voor op vernieuwen. Dit veronderstelt vakkundig onderhoud en conserverende ingrepen;*
 - 3° met betrekking tot het exterieur beoogt de bescherming het behoud van de buitenarchitectuur qua schaal, volumewerking, materiaalgebruik en afwerking. De architecturale eigenheid van de brutalistische architectuur, zijnde het gebruik van ruwe, onafgewerkte materialen als ruw zichtbeton en cementsteen die door de architect specifiek werden gekozen omwille van hun uitzicht, kleur en textuur, dient gerespecteerd te worden en herkenbaar te blijven. Ook het behoud van de vormgeving en invulling van de venster- en deuropeningen staat voorop. Het behoud van het oorspronkelijke schrijnwerk geniet de voorkeur. Indien behoud of herstel niet meer mogelijk is, dient vervanging te gebeuren door dezelfde of duurzamere houtsoorten of materialen en naar oorspronkelijk model;*
 - 4° met betrekking tot het interieur beoogt de bescherming het behoud van de open planindeling als ook de interieurafwerking en gebruikte materialen zoals beschreven in de erfgoedelementen en -kenmerken. Ook hier dient de eigenheid van de brutalistische architectuur, te zien in onder meer de onbeschilderde wanden en de doorlopende houten plafondafwerking, gerespecteerd te worden en herkenbaar te blijven;*
 - 5° met betrekking tot het vaste meubilair beoogt de bescherming het behoud van het vrijstaande toiletvolume, de uitleenbalie met kast, de ingewerkte kapstokken en een representatief deel van de boekenplanken met de twee types boekensteunen, alle gelegen op de gelijkvloerse verdieping. Het meubilair kenmerkt zich door de houten uitvoering in oregon pine waarbij de kenmerkende houtnerven en vlammotieven zichtbaar zijn gebleven. De vaste meubelen op de eerste verdieping zijn een latere toevoeging en zijn een aanpassing van het oorspronkelijke ontwerp dat nooit werd uitgevoerd. Zij doen geen afbreuk aan de erfgoedwaarden. Het behoud is echter niet vereist en verwijdering of vervanging is mogelijk;*
 - 6° op de gelijkvloerse en eerste verdieping van de voormalige bibliotheek werden een aantal wijzigingen uitgevoerd aan het interieur, die afbreuk doen aan het oorspronkelijke concept zoals ontworpen door architect Lampens. Het is wenselijk dat deze latere aanpassingen worden verwijderd of op een betere manier worden geïntegreerd in het geheel. Het betreft onder andere:*
 - o de uitgevoerde werken aan de elektriciteit die via kabelgoten over de uitleenbalie, het toilet en de muren van de gelijkvloerse verdieping lopen, worden best verwijderd of beter geïntegreerd;*

- als de vloer op de gelijkvloerse verdieping vervangen wordt, is het wenselijk om de oorspronkelijke vloerbedekking te reconstrueren die volgens archiefdocumenten en oude foto's een vast tapijt in geknoopte sisal was;
- het plafond van de eerste verdieping en de muren van het toilet op deze verdieping waren volgens het oorspronkelijke concept afgewerkt met een houten beplanking van Rode Noorse Den, het is wenselijk deze afwerking terug te brengen;
- de lampen in de lichtarmaturen van de gelijkvloerse verdieping worden bij voorkeur volgens oorspronkelijk concept vervangen door (gloeilampen met een platgedrukte bol;
- de later verlengde boekenplanken worden best terug ingekort tot hun oorspronkelijke lengte zodat de speelse wisselwerking van de planken met elk een eigen start- en eindpunt terug zichtbaar is;
- bij herstel van de regenafvoer via de grote betonnen buis die uitgaat op het platte dak is het wenselijk de later ingeschoven regenafvoer beter in te werken of wordt deze ingeschoven regenafvoer best verwijderd. Ook de ketting die diende om het water naar beneden te begeleiden, kan terug worden verlengd;
- de later aangebrachte metalen handgreep op de houten deurknop van de toegangsdeur naar de gelijkvloerse verdieping wordt best verwijderd;
- in de binnentuin mag de Bangkirai-beplanking van de zitbank worden verwijderd opdat de zitbank die in één stuk is gegoten met de achterwand van de binnentuin terug duidelijk afleesbaar is;
- de roofing-dakbedekking werd niet herlegd volgens de principes van architect Lampens. Het is wenselijk om de later toegevoegde opstanden bij vervanging van de dakbedekking te verwijderen en de roofing terug volgens het concept van Lampens te laten eindigen op het uiteinde van de betonstenen of van het gewapende beton;

7° indien de naastgelegen woning aan de linkerzijde (woning Vuyge met winkel, Stationsstraat 5a, huidig perceelnummer 719M2) (deels) gesloopt zou worden, is het wenselijk dat bij een nieuwe opbouw de bouwlijn naar achter wordt geschoven zodat het kijkvenster dat Lampens voorzag ter hoogte van het eerste bordes van de buitentrapp terug geopend kan worden.

- Artikel 5, §1, 5° wordt geschrapt uit het beschermingsbesluit.
- Artikel 5, §1, 6°, f) wordt geschrapt uit het beschermingsbesluit.
- Artikel 5, §1, 6°, g) wordt geschrapt uit het beschermingsbesluit.
- Artikel 5, §2, 8° wordt als volgt herschreven: 'het plaatsen of vernieuwen van technische voorzieningen zoals verwarming, klimaatregeling, elektrische installatie, geluidsinstallatie, sanitair, liften en beveiligingsinstallaties, met uitzondering van die installaties waarvoor geen destructieve ingrepen moeten gebeuren en/of die geen storende visuele impact hebben op de erfgoedelementen en -kenmerken.'
- In de korte bespreking van de hoogtepunten in het oeuvre van architect Juliaan Lampens op pagina 18-19 van het inhoudelijk dossier werd voetnoot 90 toegevoegd: 'Deze short-list werd opgesteld in samenspraak met vzw Juliaan Lampens. De panden op deze short-list werden samen met Woning Derwael-Thienpont (Gavere) ook opgenomen in het interne document 'Top 100 - naoorlogse architectuur in Vlaanderen' van het agentschap Onroerend Erfgoed.'

2. Adviezen en bezwaren uitgebracht na de voorlopige bescherming en voorafgaand aan de definitieve bescherming

2.1. Openbaar onderzoek en hoorrecht

De gemeente Nazareth organiseerde het openbaar onderzoek van 30 januari 2017 tot en met 1 maart 2017. Het proces-verbaal dat de gemeente opstelde over het openbaar onderzoek en de bezwaren maken integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Tijdens het openbaar onderzoek werden geen bezwaren ingediend.

Eén zakelijkrechthouder beriep zich op het hoorrecht en vroeg gehoord te worden door het agentschap, hetgeen hieronder wordt behandeld (paragraaf 2.1.1.). Tijdens het hoorrecht werden geen bezwaren geuit.

Omwille van privacy-redenen zijn de bezwaren en het hoorrecht anoniem opgenomen in dit document. Het beschermingsdossier bevat een overzicht van alle bezwaren en de gegevens van de bezwaarindieners.

2.1.1. Hoorrecht uitgeoefend op 5 mei 2017:

De zakelijkrechthouder vroeg op 6 april 2017 om gehoord te worden en ter plaatse kennis te nemen van enkele wijzigingen aan het voorlopig beschermde monument. Op 5 mei 2017 kwamen twee medewerkers van het agentschap Onroerend Erfgoed (één erfgoedonderzoeker en één erfgoedconsulent) naar de voormalige bibliotheek in Eke (Steenweg 88) voor een overleg ter plaatse. Een samenvatting van dit overleg werd op 24 mei 2017 bezorgd aan de zakelijkrechthouder. Tijdens dit overleg werd het pand bezocht en werden samen met de beheersconsulent enkele concrete vragen over de herbestemmingsplannen voor de voormalige bibliotheek besproken. Een aantal door de zakelijkrechthouder voorgestelde ingrepen werden tijdens dit overleg informatief besproken, evenwel zonder hierover uitspraak te doen. De erfgoedconsulent kan zich alleen op basis van een volledig overzicht van de concrete herbestemmingsvisie uitspreken over specifieke ingrepen. Er werd afgesproken dat de zakelijkrechthouder de concrete herbestemmingsvisie met bijhorende plannen en toelichting, waarvan slechts bepaalde elementen werden besproken tijdens dit overleg, zou bezorgen aan de erfgoedconsulent. Er werd vastgesteld dat het meubilair en de boekenrekken, die integraal deel uitmaken van het als monument beschermde gebouw, waren gedemonteerd en gestapeld in de leeszaal van de voormalige bibliotheek. We namen ook kennis van drie kamelhoge doorbrekingen die werden gemaakt in de muur tussen de leeszaal en de aanpalende garage. Deze doorbrekingen werden fotografisch geregistreerd tijdens het plaatsbezoek. De zakelijkrechthouder vroeg om deze wijzigingen op te nemen in het beschermingsdossier. Om een aanpassing te kunnen maken van de beschrijving in het beschermingsdossier is een gestaafde datering van deze ingrepen vereist. Er werd aan de zakelijkrechthouder gevraagd een foto of document te bezorgen die de datering van deze ingreep aantoont. Op 2 juni 2017 ontving het agentschap Onroerend Erfgoed een factuur van uitgevoerde werken in de voormalige bibliotheek. De factuur dateert de ingrepen op 9 december 2016, enkele weken voor de voorlopige bescherming van 23 december 2016.

Behandeling:

In het inhoudelijk dossier werd een voetnoot toegevoegd aan hoofdstuk 1.3. (Beschrijving met inbegrip van de erfgoedkenmerken en erfgoedelementen) met betrekking tot de drie doorbrekingen in de muur tussen de leeszaal en de garage. De voetnoot bevat volgende tekst: "Op 9 december 2016 werden drie kamelhoge doorbrekingen (deuropeningen) gemaakt in de blinde zijmuur tussen de leeszaal en de garage teneinde beide ruimtes rechtstreeks met elkaar te verbinden (zie Bijlage 3 bij het beschermingsbesluit (Behandeling van de adviezen en bezwaren))."

In de bijlage 2 bij het beschermingsbesluit (Fotoregistratie) werd één foto toegevoegd (foto 80). Op deze foto zijn de drie doorbrekingen in de muur tussen de leeszaal en garage weergegeven.

3. Conclusie

De uitgebrachte adviezen en bezwaren **uitgebracht na de voorlopige bescherming en voorafgaand aan de definitieve bescherming** hebben invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit. Het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit werden als volgt aangepast:

- In het inhoudelijk dossier werd een voetnoot toegevoegd aan hoofdstuk 1.3. (Beschrijving met inbegrip van de erfgoedkenmerken en erfgoedelementen) met betrekking tot de drie doorbrekingen in de muur tussen de leeszaal en de garage.
- In de bijlage 2 bij het beschermingsbesluit (Fotoregistratie) werd één foto toegevoegd (foto 80). Op deze foto zijn de drie doorbrekingen in de muur tussen de leeszaal en garage weergegeven.